

TEMAT: JA I MOI PRZYJACIELE. Odkrywanie tajemnic związanych z nauką języka polskiego w oparciu o książkę **Sprytny Ołówek**

Holistyczny cel ogólny

Wsparcie całościowego rozwoju dziecka poprzez doświadczenie czytania tekstów literackich i zabaw zachęcających do aktywności językowej i ruchowej.

Wymagania szczegółowe¹

Uczeń

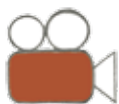
- rozumie proste teksty literackie, wspierane obrazkami, gestami, rekwizytami i inne teksty kultury, o ile otrzymuje dodatkowe wyjaśnienia,
- porozumiewa się w prostych sytuacjach komunikacyjnych,
- czyta na głos i cicho proste, krótkie teksty,
- pisze małe i wielkie litery, dostrzega różnicę między literą i głoską,
- dba o poprawność graficzną polskich liter.

Przewidywane osiągnięcia – doświadczenia uczniów w obszarach rozwojowych

Dzieci

- tańczą, kreślą owale, wycinają, rysują kredkami, naśladowują ruchy robota, chowają się, ćwiczą płynność ruchów ręki, kreślą literę „e”; rozwój fizyczny
- współpracują, rozmawiają ze sobą, tworzą kodeks ucznia, współpracują w parze w czasie zabawy; rozwój społeczny
- wyrażają radość, dumę, odczuwają empatię; rozwój emocjonalny
- powtarzają słowa, nazywają przybory szkolne, wskazują ilustracje odpowiadające fragmentom opowiadania, przeliczają, porównują misie, szacują odległość, planują ruch w ograniczonej przestrzeni, głoskują słowa, wysłuchują głoskę „e” w różnych pozycjach, przekształcają kółko według własnego pomysłu, czytają równoważniki zdań, odgrywają role, rozmawiają na temat zasad dobrej wspólnej pracy. rozwój poznawczy

¹Wymagania szczegółowe zapisane w dokumencie *Podstawa programowa dla uczniów polskich uczących się za granicą*, sformułowane w taki sposób, aby nauczyciel miał świadomość tego, co uczeń powinien wiedzieć i umieć na zakończenie danego etapu kształcenia. Wymienione wymagania odnoszą się do etapu określonego w dokumencie jako grupa wiekowa 5–9 lat.

Materiały dydaktyczne

- Książka **Sprytny Ołówek. Cz. 1**, duże arkusze papieru (po jednym dla 4 osób, kredki pastelowe, nożyczki, pudełko z przeznaczeniem na „skrzynię skarbów”, kartki A4 do zapisania ustalonych zasad, duży arkusz papieru do naklejenia zasad, klej, odtwarzacz muzyki, muzyka taneczna na początek zajęć, polonez, powielone karty pracy.

PLANOWANE SYTUACJE EDUKACYJNE I ICH FUNKCJE

1. Zabawa powitalna **Wakacyjna etiuda**

Dzieci wraz z nauczycielem stoją w kręgu i poruszają się w rytm muzyki (wybranej przez nauczyciela). Nauczyciel wita dzieci i zachęca do opowiedzenia o wakacjach za pomocą tańca i tylko jednego słowa. Wchodzi do środka kręgu i tańczy kilka taktów, kłania się, mówi jedno słowo, które kojarzy mu się z wakacjami (np. słońce). Zachęca, aby kolejno wszystkie dzieci „opowiedziały” o swoich wakacjach. Po każdej „wakacyjnej etiudzie”, nauczyciel inicjuje brawa.

2. Zabawa **Wakacyjne słowa**

Dzieci pozostają w kręgu, kolejno wypowiadają swoje imiona i swoje „wakacyjne słowa”. Po zakończeniu rundki można zaproponować, aby chętne osoby spróbowały powtórzyć imiona dzieci i wakacyjne słowa, które zapamiętały.

3. Zabawa z elementami działań plastycznych **Moja polska szkoła**

- Dzieci zajmują dowolne miejsca w sali dydaktycznej i indywidualnie rysują kredkami lub ołówkiem to, co chcieliby robić na lekcjach języka polskiego w rozpoczynającym się roku szkolnym i w jakiej atmosferze. Nauczyciel określa czas na wykonanie pracy (np. 10 minut) i pokazuje na tarczy zegara układ wskazówek, który będzie informował o tym, że czas na wykonanie pracy dobiegł końca.
- Przygotowanie ekspozycji prac dzieci, wspólne przyklejanie prac do tablicy lub ułożenie prac na podłodze. Oglądanie rysunków i próby domyślenia się, co one oznaczają.
- Dzieci dopowiadają to, czego nie umiały jednoznacznie wyrazić rysunkiem. Nauczyciel parafrazuje słowa każdego dziecka, formułuje proste zdania, upewnia się, że taki właśnie ma być przekaz dziecka i zapisuje na kartkach A4 każde zaakceptowane przez grupę zdanie dotyczące organizacji zajęć z języka polskiego.

Funkcje: integracja grupy, ośmielenie dzieci do występów publicznych, bliższe poznanie się, podniesienie energii grupy, stworzenie okazji do spontanicznego ruchu przy rytmicznej muzyce

integracja grupy, poznanie się dzieci (przypomnienie imion), ćwiczenie w zapamiętywaniu słówek

wspólne ustalenie zasad pracy (kontraktu), bliższe poznanie dzieci, propedeutyka odpowiedzialności za swoje zachowania, okazja do ćwiczeń w mówieniu i rozumieniu po polsku

- Zapisane (można zapisywać, używając piktogramów, symbolicznych, umownych znaków) zasady wspólnego uczenia się, przeczytane i ułożone w odpowiedniej kolejności, powinny być naklejone na duży karton, ponumerowane i podpisane przez wszystkie dzieci. Dzieci mogą także ozdobić ten ważny dokument. Można go zwinąć (jak dawniej zwijano ważne pisma), związać kolorową wstążką i ekspozować na zajęciach (w razie potrzeby przypomnienia zasad)².

4. Sytuacja sprzyjająca rozmowie na temat nowych książek i przyborów szkolnych – W uczniowskim plecaku

Dzieci nazywają te przedmioty, które przydadzą się w czasie lekcji w polskiej szkole. Przypominają polskie nazwy przyborów szkolnych i wymieniają inne przedmioty, niebędące przyborami szkolnymi, które mogą się przydać w czasie zajęć, warto więc zgromadzić je (np. we wspólnej, klasowej „skrzyni skarbów”³).

Nauczyciel prezentuje nową książkę, jej bohaterów – Sprytnego Ołówka i robota Sama. Dzieci słuchają „Piosenki Ołówka” (str. 3).

Dzieci samodzielnie przeglądają książkę i domyślają się (dowiadują się), co znajdą na jej kolejnych stronach.

W podsumowaniu nauczyciel zwraca uwagę dzieci, że w książce są: wiersze (dzieci wskazują na wybrane wiersze), opowiadania, zabawy i ćwiczenia. Są także ilustracje. Niektóre z nich zostały ujęte w specjalnych kratkach, przypominających kliszę filmową. (dobrze byłoby zademonstrować taką kliszę). Może to znak, że będą filmy?

poznawanie nowej książki, motywowanie do uczestniczenia w zajęciach, przypomnienie nazw przyborów szkolnych (nazwa kategorii i konkretnych przyborów), propedeutyka teorii literatury (wskazywanie wiersza i opowiadania)

5. Kinezylogiczna zabawa dydaktyczna Misie

- Dzieci stoją wokół stolików do których przyklejone są duże płaszczyzny papieru (białego lub szarego). Każde dziecko ma w ręku kredkę w dowolnym kolorze (najlepsze będą pastele olejowe). Dzieci słuchają muzyki drepząc w miejscu (dowolny polonez) i obserwują ruchy nauczyciela, który demonstruje w powietrzu sposób kreślenia pętli (zaczyna od punktu i kończy w tym samym punkcie). Dzieci powtarzają ruch zademonstrowany przez nauczyciela.
- Nauczyciel pokazuje taki sam ruch, kreśląc, w rytmie muzyki, kilka owali na papierze przyklejonym do stolika. Owale mogą nachodzić na siebie. Dzieci kreślą je⁴ na papierze rozpiętym na stoliku, nie przemieszczając się.

wspieranie holistycznego rozwoju dzieci, przygotowanie do pracy z tekstem literackim, integracja sensoryczna, matematyzowanie w języku polskim

² Wspólne przygotowanie „minikodeksu ucznia” jest ważnym aspektem wychowawczym i dużym ułatwieniem pracy z dziećmi. Niekoniecznie musi być wyeksponowany w sali lekcyjnej, ważne, że wszyscy będą mieli świadomość jego istnienia i współtworzenia. W razie potrzeby można do niego zajrzeć i przypomnieć (przeczytać) ustalone wspólnie zasady. W trudniejszych sytuacjach wychowawczych można się odwołać do jego treści.

³ Klasowa „skrzynia skarbów” może być zwykłe pudełko, w którym dzieci będą gromadziły rekwizyty przydatne w tworzeniu i odgrywaniu scenek filmowych i organizowaniu zabaw tematycznych. Na pierwszym spotkaniu można do niej wrzucić klaps filmowy.

⁴ Rytmiczne kreślenie owali nie jest ćwiczeniem łatwym. Nauczyciel powinien pomagać dzieciom słowami: *hop – kreślimy, hop – kreślimy*, akcentując powstanie kropki i wyprowadzenie z niej pętli. Muzyka pomaga w uzyskaniu płynności i pewności. Zmiana kredek i miejsc jest dla dzieci momentem odpoczynku i redukcji napięcia mięśniowego. [za: D. Dziamska, *Edukacja przez ruch. Kropki, kreski, owale, wiązki*, WSiP, Warszawa 2005, str. 27]

- Na znak nauczyciela dzieci zamieniają się kredkami.
- Dzieci szukają wśród narysowanych owali takich, które stykają się lub lekko zachodzą na siebie i są wykreślone kredką, w tym samym kolorze. Każde dziecko wybiera sobie jedną parę owali spełniającą te warunki.
- Dzieci kolorują wybrane przez siebie pary owali (wypełniają kolorem, którym zostały wykreślone owale).
- Dzieci rysują misia według własnego pomysłu lub wzorując się na pracy nauczyciela i odcinają swojego misia, a następnie (w miarę możliwości) dokładnie go wycinają.
- Dzieci nadają imię swojemu misiowi, eksponują go i wyrażają dumę ze swojej pracy.
- Układają wycięte misie w porządku ustalonym przez nauczyciela (np. od najmniejszego do największego, kolorami, od najgrubszego do najchudszygo itp.)
- Przeliczają misie, sprawdzają, w jakim kolorze jest ich najwięcej, w jakim najmniej.
- Próbują odczytać emocje misiów (wesoły, smutny, zmartwiony, zdziwiony...).⁵

ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, nauka czytania, ćwiczenie kreatywności, nadawanie znaczeń obiektom powstałym z kółka (ćwiczenia słownikowe)

6. Zabawy z tekstem literackim

Pożegnanie z misiem H. Chróścielewskiej

Nauczyciel może poprzedzić czytanie tekstu wiersza refleksją na temat zabawek, które zostają w domu, kiedy dzieci idą do szkoły. Czasem są smutne, a czasem płaczą, tak jak misio o którym jest wierszyk (str. 4).

Gdy dzieci słuchają tekstu wiersza czytanego przez nauczyciela po raz pierwszy, mają zamknięte książki. Przy drugim czytaniu, wodzą wzrokiem (patyczkiem, ołówkiem) po tekście.

Dzieci odkrywają kółka narysowane w książce i nazywają obrazki, które z nich powstały. Zagospodarowują pozostałe kółka własnymi pomysłami. Nazywają swoje pomysły.

⁵ Spójność wykonywania czynności (dzieci jednocześnie patrzą, obserwują ruchy nauczyciela, słuchają muzyki, słuchają wskazówek nauczyciela, ruszają się, kreślą, podają, podejmują decyzje, kolorują, wycinają, układają, cieszą się, rozmawiają, przeliczają...).

7. Zabawa ruchowa Roboty

Nauczyciel przypomina nazwy bohaterów pojawiających się w książce. Ustala z dziećmi, że sprytny Ołówek ma przyjaciela, który jest robotem – temperówką. Nazywa się Sam. Ale Sam nie jest samodzielny, bo jest robotem Roboty, aby działać, muszą być wcześniej zaprogramowane.

Dzieci dobierają się w pary. Jedna osoba w parze to Ołówek, druga to robot.

Wszyscy poznają instrukcję obsługi robota i programują go w następujący sposób:

- Robota uruchamia się przyciskiem, który jest na głowie. Trzeba go dotknąć delikatnie otwartą dłońią. Po włączeniu robot rusza do przodu.
- Dotknięcie prawego ramienia robota powoduje skręt w prawo, lewego – skręt w lewo.
- Można przyspieszyć tempo poruszania się robota przez „przekręcenie gałką”, która jest na plecach.
- Robota można zatrzymać, kładąc mu ponownie dłoń na głowie.

Ołówki uruchamiają swoje roboty i poruszają się tuż za robotem. Pilnują, żeby robot nie uległ uszkodzeniu, zderzając się z innym robotem lub uderzając w jakąś przeszkodę.

Po chwili zabawy następuje zmiana ról.

Po zabawie dzieci ustawiają się w kręgu i mówią, która z ról podobała im się bardziej, Ołówka czy robota.

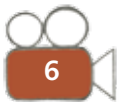
ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, nauka odpowiedzialności, okazja do ruchu, do przeżywania emocji, ćwiczenie orientacji w przestrzeni i spostrzegawczości, szacowanie odległości, nauka planowania ruchu w ograniczonej przestrzeni

8. Zabawa fabularyzowana z elementami dramy: Ołówkowe studio filmowe

Zabawa może być stałym elementem lekcji języka polskiego w bieżącym roku szkolnym. Wprowadzona po raz pierwszy powinna zawierać następujące elementy:

- Rozmowa na temat: Jak powstają filmy? Dzieci wypowiadają się (zgodnie ze swoją wiedzą) na temat produkcji filmów. W podsumowaniu powinny pojawić się słowa związane z tematem, opisujące proces powstawania filmu. Będą to:
 - pomysł (tekst literacki, opowiadanie, konkretna historia...)
 - scenariusz (opis sytuacji i dialogi)
 - scenografia (dekoracja, miejsce, przedmioty...)
 - reżyser (pomysł na sposób przedstawienia treści, odpowiedzialność za całość)
 - aktorzy (wyrażanie treści słowem i całym ciałem, interpretacja)
 - obsługa techniczna (kamery, nagłośnienie).

ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu, mówieniu i czytaniu, przygotowanie do wystąpień publicznych, rozbudzanie wyobraźni i kreatywności, wzbudzanie motywacji wewnętrznej, przygotowanie do odbioru tekstów kultury, nauka samodzielnego uczenia się

- Oglądanie „fragmentów filmu” przygotowanego przez reżysera, którym jest Ołówek – str. 6-7. Próby nazwania bohaterów (jakie role odgrywają aktorzy), odczytania dialogów, opisanie scenografii (nazywanie miejsc, w których rozgrywa się akcja filmu) – wspólna rozmowa o treści filmu: O czym jest film Ołówka?
- Wysłuchanie opowiadania czytanego przez nauczyciela (do słów: ... zamknęła za sobą drzwi.) W czasie słuchania dzieci mają otwarte książki. Mogą podążać wzrokiem za tekstem czytany przez nauczyciela lub znajdować na ilustracjach stosowne miejsca. Nauczyciel powinien przeczytać opowiadanie tajemniczo, modulując głos.
- Wspólne czytanie zakończenia opowiadania. Naśladowanie sposobu mówienia robota (czytanie sylabami na jednym tonie).
- Wprawki aktorskie – ćwiczenia w czytaniu sylabami. Czytanie dymków na ilustracjach. Wyszukiwanie kwestii wypowiedzianych przez robota i odczytywanie ich w sposób charakterystyczny dla mowy robota.
- Ćwiczenia dramatyczne⁶. Wyznaczenie aktorów i ról.

Zastosowanie techniki „stop klatka”. Ustawienie wyznaczonych osób w sytuacji zbliżonej do przedstawionej na ilustracji (4 kadr). Wczuwanie się w role Sama i Ufa. Nazywanie emocji.

Nauka (przypomnienie) wyliczanki (Pałka, zapałka dwa kije, kto się nie schowa, ten kryje. Raz , dwa, trzy – kryjesz ty!). Zabawa w chowanego (w sali lub na zewnątrz, w ramach przerwy).

Praca nad ożywieniem ostatniej scenki z wybranego kadru. Improwizowanie tego, co mogło się wówczas wydarzyć...⁷ Scenkę można wielokrotnie powtarzać, ćwiczyć dialogi, zmieniać odtwórców ról. Można także nagrać scenkę kamerą i wspólnie z dziećmi ją odtwarzać, wskazując te dobre momenty (poprawne wypowiedzi) i te, które wymagają ćwiczeń⁸.

doskonalenie umiejętności czytania i pisania w aspekcie technicznym (czytanie globalne, czytanie sylabami, ćwiczenia w kreśleniu liter), semantycznym (nadawanie znaczeń obiektom, kategoryzowanie) i krytyczno-twórczym (słuchanie ze zrozumieniem, rozmowy na temat tekstów); ćwiczenia praktyki ręki (planowania ruchów ręką), przygotowujące do płynnego pisania, nauka samodzielnego uczenia się

9. Trening czytania i pisania w języku polskim

- Dzieci ćwiczą czytanie równoważników zdań zamieszczonych pod ilustracjami (str. 5) każdy stara się samodzielnie ćwiczyć. Nauczyciel wspiera każde dziecko, poświęca więcej uwagi tym dzieciom, które mają jeszcze problemy z samodzielnym ćwiczeniem. Na zakończenie ćwiczenia dzieci rozcinają samodzielnie rozsypankę wyrazową⁹ i wklejają do zeszytów ilustracje i pasujące do nich podpisy zgodnie z materiałem zamieszczonym w książce.

⁶ Drama - edukacja przez działanie, włączające emocje i wyobraźnię. Polega na stwarzaniu sytuacji, zarysowywaniu problemów i próbie ich rozwiązywania poprzez aktywne wchodzenie w role. Uczniowie w dramie identyfikują się z innymi osobami. [patrz: Maria Gudro-Homicka, Jak rozwijać aktywność twórczą dzieci i młodzieży. Drama w nauczaniu, wychowaniu i biblioterapii, Wydawnictwo DIFIN, 2015]

⁷ Można wykorzystać rekwizyt, klaps filmowy

⁸ Można „ożywić” inny kadr, a kiedy dzieci przyzwyczajają się do takiej pracy, można będzie dzielić je na zespoły i „ożywiać” kilka kadrów.

⁹ Karta pracy zamieszczona w konspekcie.

- Dzieci słuchają, czytanych przez nauczyciela, ciekawostek o niedźwiedziu. Rozmawiają o niedźwiedziu Wojtku, żołnierzu, który wraz z polskim wojskiem walczył w czasie II wojny światowej.
- Dzieci, wspólnie z nauczycielem, czytają wyrazy umieszczone w książce na str. 8, głoskują je i w miejscu występowania głoski „e” wpisują literę. Czytają wyrazy, w których „e” występuje w nagłosie (na początku), w śródgłosie (w środku) i w wygłosie (na końcu słowa).
- Dzieci nazywają obrazki umieszczone na str. 9 i zaznaczają te, w których nazwach słyszą „e”. Odpowiadają na pytanie zawarte w ćwiczeniu.
- Dzieci wodzą palcem lub gumką ołówka po wzorze śpiącego niedźwiadka. Nabierają wprawy w kreśleniu bez odrywania ręki. Próbują wyuczone ruchy przenieść na większą płaszczyznę, kreśląc kształt niedźwiadka palcem w powietrzu, na blacie stołu, na plecach kolegi, na tablicy (kredą), na papierze (ołówkiem). Kolorują niedźwiadka według własnego pomysłu lub korzystają ze wzoru w książce.
- Dzieci ćwiczą kreślenie litery, w liniaturze lub na gładkim papierze (zgodnie z potrzebą rozpoznana przez nauczyciela)¹⁰.

10. Alfabet, czyli uporządkowane litery

Dzieci próbują samodzielnie odpowiedzieć na pytanie, co to jest „alfabet”? i znaleźć zastosowania dla niego. Przeglądają kolejne strony książki i domyślają się, dlaczego niektóre litery w alfabecie są na kolorowym tle. Liczą, którą z kolei literą w alfabecie jest ćwiczona litera „e”.

Odpowiadają na pytania dotyczące miejsca liter, np.: Jak nazywa się litera występująca w porządku alfabetycznym po „t”?

trening czytania, systematyczne śledzenie miejsc liter w porządku alfabetycznym, ma ułatwić dzieciom opanowanie alfabetu i przygotowanie do korzystania ze słowników

11. Praca domowa – Trening czyni mistrza

Wykonanie ćwiczeń zaproponowanych w książce **Trenuj z Ołówkiem**.

- Codzienne ćwiczenie czytania na krótkim fragmencie tekstu umieszczonym w książce. Sprawdzanie czasu potrzebnego do przeczytania tego fragmentu w każdym dniu tygodnia. Zapisanie (początkowo z pomocą osoby dorosłej) wyników codziennego treningu.
- Znalezienie (wykreślenie, zaznaczenie) wyrazów, które były czytane (zapamiętywane) w czasie lekcji (**Sprytny Ołówek**, str. 8). Podczas wykonywania ćwiczenia dziecko może (a nawet początkowo, powinno) posiłkować się książką.
- Zaprojektowanie scenki „zatrzymanej klatki filmu” według własnego uznania i wymyślenie krótkiego dialogu (lub monologu).

nauka systematyczności, wdrażanie do samodzielnej pracy, nauka odpowiedzialności za swoje osiągnięcia, doświadczenie sukcesu w nauce, obserwacja własnych postępów w tempie czytania, w miarę trenowania (coraz dłuższe teksty, a czas potrzebny na ich przeczytanie z pewnością będzie się skracał)

¹⁰ Karty do ćwiczeń w kreśleniu liter, z liniaturą i bez są do pobrania na stronie Wydawnictwa: <http://www.literka.org/materialy-do-pobrania>

To

Ołówek.

To

robot

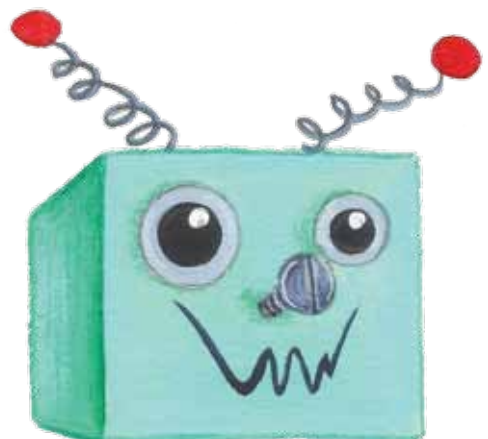
Sam.

To

miś

Sama.

To

Piosenka Ołówka

Słowa: Małgorzata Małyska
Muzyka: Jacek Szpunar

Je...dni ma - ją ry - bki, in - ni psa lub ko - ta a ja mam a ja mam
Na u - szach an - ten - ki, kwa - dra - to - wa głów - ka, a w brzu - chu, a w brzu - chu
Sam mnie tem - pe - ru - je gdy ry - so - wać mam lu - bi gdy lu - bi gdy

1.2 3.
wła - sne - go ro - bo - ta na - zy - wam go Sam.
o - stra tem - pe - rów - ka.

